

mgr Anna Latusek

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Oblicza zazdrości a taktyki utrzymywania przy sobie partnera w bliskich związkach

STRESZCZENIE

Pozostawanie w bliskim związku przez kobiety i mężczyzn jest zjawiskiem ewolucyjnie powszechnym i korzystnym dla funkcjonowania obydwu stron. Utrzymanie przy sobie partnera w bliskim związku stanowi więc uniwersalny problem adaptacyjny zarówno kobiet jak i mężczyzn. Celem pracy była analiza problemu utrzymywania przy sobie partnera w kontekście odczuwanej zazdrości, zachowań seksualnych oraz umiejętności emocjonalnych partnerów.

Praca składa się z trzech badań, obejmujących polską grupę 546 osób (295 kobiet oraz 251 mężczyzn) pozostających w różnego rodzaju bliskich związkach: chodzenie ze sobą, kohabitacja, narzeczeństwo oraz małżeństwo. W badaniu 1 podjęto problem analizy zależności pomiędzy odczuwaniem zazdrości w bliskim związku oraz charakterystykami bliskiego związku: zaangażowaniem, satysfakcją, atrakcyjnością alternatyw, inwestycjami, zaufaniem, agresywnością relacyjną oraz bliskością a stosowaniem taktyk utrzymywania przy sobie partnera. Uwzględniono także rolę zasobów oraz cech partnerów. Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: *IMS - Model Inwestycji w Bliskim Związku (Investment Model Scale*; Rusbult, Marz i Agnew, 1998); *Skalę Zaufania (Trust in Close Relationship Scale*; Rempel, Holmes i Zanna; 1985), *Inwentarz Bliskości w Związku (Relationship Closeness Inventory RCI*; Berscheid i in., 1989); *Skalę Agresywności Relacyjnej (Self-report Measure of Aggression and Victimization*; Morales i Crick, 1998); *Skalę Subiektywnej Oceny Wartości Partnera i Siebie jako Partnera (Mate Value Scale*; Edlund i Sagarin, 2014); *Wielowymiarową Skalę Zazdrości (Multidimensional Jealousy Scale*; Elphinson, Feeney i Noller, 2011) oraz *MRI-SF (Mate Retention Inventory - Short Form*; Buss, Shackelford i

McKibbin, 2007).

W badaniu 2 badano związki pomiędzy zachowaniami seksualnymi a taktykami utrzymywania przy sobie partnera. Kontrolowano rolę orientacji socjoseksualnej, satysfakcji seksualnej, atrakcyjności partnerów oraz samooceny osób badanych. Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: *Kwestionariusz Orientacji Socjoseksualnej SOI-R* (Penke i Asendorpf, 2008); *Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej* (Plopa, 2017), *Skalę Samooceny SES* (Rosenberg, 1965) oraz *MRI-SF (Mate Retention Inventory - Short Form)*; Buss, Shackelford i McKibbin, 2007).

W badaniu 3 weryfikowano, czy zazdrość w bliskim związku można kontrolować dzięki moderacyjnej roli umiejętności emocjonalnych: regulacji emocji, rozumienia emocji oraz inteligencji emocjonalnej. Sprawdzano również związki poznawczej regulacji emocji ze stosowaniem taktyk utrzymywania przy sobie partnera. Wykorzystano następujące narzędzia badawcze: *Emotion Regulation Questionnaire ERQ* (Gross, John, 2003); *Cognitive Emotion Regulation Questionnaire CERQ* (Garnefski, Kraaij i Spinhoven, 2002); *Test Rozumienia Emocji TRE* (Matczak i Piekarska, 2011); *INTE* (Schutte, Malouff, Hall, Haggerty, Cooper, Gloden i Dornheim, 1998); *MRI-SF (Mate Retention Inventory - Short Form)*; Buss, Shackelford i McKibbin, 2007 oraz *Wielowymiarową Skalę Zazdrości (Multidimensional Jealousy Scale)*; Elphinson, Feeney i Noller, 2011).

Przeprowadzone badania wykazały, że stosowanie taktyk utrzymywania partnera w bliskim związku jest zjawiskiem bardzo często pojawiającym się w relacjach romantycznych. Stosowanie taktyk utrzymywania przy sobie partnera było związane z odczuwaniem wszystkich aspektów odczuwania zazdrości. Najczęściej pojawiającym się typem zazdrości u partnerów była zazdrość afektywna, a zazdrość behawioralna była predyktorem niemal wszystkich taktyk utrzymywania przy sobie partnera. W badaniach wskazano również pojawiające się różnice międzypłciowe. Kobiety chętniej niż mężczyźni stosowały taktykę

monopolizacji czasu partnera i karania za zagrożenie zdradą. Mężczyźni z kolei częściej stosowali manipulację emocjonalną, prezentowanie zasobów, podporządkowanie i autodevaluację, fizyczne sygnały posiadania oraz zaborczą ornamentację. Wykazano, że taktyki utrzymywania przy sobie partnera były zależne od charakterystyk bliskiego związku oraz zasobów i cech partnerów. Satysfakcja w bliskim związku, inwestycje, zaangażowanie i atrakcyjność alternatyw zwiększały gotowość do stosowania taktyk utrzymywania przy sobie partnera. Agresywność relacyjna była predyktorem większości taktyk utrzymywania przy sobie partnera. Taktyki utrzymywania przy sobie partnera są zatem zachowaniami z kategorii zachowań agresywnych wobec partnera. Wskazano również różnice pomiędzy osobami z różnych typów związków a stosowaniem taktyk utrzymywania przy sobie partnera.

Uzyskane rezultaty wykazały, że seks w bliskim związku był wykorzystywany jako taktyka utrzymywania przy sobie partnera zarówno przez kobiety jak i przez mężczyzn, a ze stosowaniem seksu jako taktyki utrzymywania przy sobie partnera w bliskim związku pozytywnie związana była orientacja socjoseksualna. W zakresie roli umiejętności emocjonalnych wykazano, że moderatorami relacji pomiędzy odczuwaną zazdrością a taktykami utrzymywania przy sobie partnera była umiejętność tłumienia emocji oraz rozumienie emocji.

Słowa kluczowe: utrzymywanie przy sobie partnera, zazdrość, bliski związek, umiejętności emocjonalne, zachowania seksualne

SUMMARY

Remaining in a close relationship by women and men is an evolutionarily common phenomenon which is beneficial for functioning of both sides. Mate retention in a close relationship is then a universal adaptive issue for both women and men. The aim of this thesis was to analyse the problem of mate retention in the context of jealousy, sexual behaviors and partners' emotional skills.

The thesis consists of three studies including a group of 546 Polish individuals (295 women and 251 men) remaining in different kinds of close relationships: dating, cohabitation, engagement and marriage. Study no. 1 focused on the analysis of the dependence between feeling jealousy in a close relationship and the characteristics of a close relationship: commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, investment size, trust, relational aggression and closeness, and applying the mate retention tactics. The role of partners' resources and qualities has also been considered. Research instruments included: *Investment Model Scale* (Rusbult, Marz, & Agnew, 1998), *Trust in Close Relationship Scale* (Rempel, Holmes, & Zanna; 1985), *Relationship Closeness Inventory RCI* (Berscheid et al., 1989); *Self-report Measure of Aggression and Victimization* (Morales & Crick, 1998); *Mate Value Scale* (Edlund & Sagarin, 2014); *Multidimensional Jealousy Scale* (Elphinson, Feeney, & Noller, 2011) and *Mate Retention Inventory - Short Form* (Buss, Shackelford, & McKibbin, 2007).

Study no. 2 investigated the relationship between sexual behaviors and the mate retention tactics. The role of sociosexual orientation, sexual satisfaction, partners' attractiveness and subjects' self-esteem have been controlled. Research instruments included: *Revised Sociosexual Orientation Inventory SOI-R* (Penke & Asendorpf, 2008); *Kwestionariusz Satysfakcji Seksualnej* (Plopa, 2017), *Self-Esteem Scale SES* (Rosenberg, 1965) and *Mate Retention Inventory - Short Form*; Buss, Shackelford, & McKibbin, 2007).

Study no. 3 verified if jealousy in a close relationship may be controlled due to the moderating role of emotional skills: emotions regulation, emotions understanding and emotional intelligence. The relationship between cognitive emotions regulation and applying the mate retention tactics has also been examined. Research instruments included: *Emotion Regulation Questionnaire ERQ* (Gross & John, 2003); *Cognitive Emotion Regulation Questionnaire CERQ* (Garnefski, Kraaij, & Spinhoven, 2002); *Test Rozumienia Emocji TRE* (Matczak & Piekarska, 2011); *Emotional Intelligence Questionnaire INTE* (Schutte et al., 1998); *Mate Retention Inventory - Short Form* (Buss, Shackelford, & McKibbin, 2007) and *Multidimensional Jealousy Scale* (Elphinson, Feeney, & Noller, 2011).

The conducted studies have shown that applying the mate retention tactics in a close relationship is a phenomenon occurring very often in romantic relations. Applying the mate retention tactics was associated with having all aspects of feeling jealousy. The affective jealousy was the most common type of jealousy in partners, whereas the behavioral jealousy was the predictor of nearly all mate retention tactics. The occurring intersexual differences have also been indicated in the studies. Women, more willingly than men, used the tactic of partner's time monopolization and punish mate's infidelity threat. Men, on the other hand, more often used emotional manipulation, resource display, submission and debasement, physical possession signals and possessive ornamentation. It has been shown that the mate retention tactics were dependent on the close relationship characteristics and partners' resources and qualities. Satisfaction in a close relationship, investments, commitment and quality of alternatives increased the willingness to use the mate retention tactics. Relational aggression was the predictor of most of the mate retention tactics. The mate retention tactics are therefore classified as aggressive behaviors towards a partner. The differences between people from different types of relationships and applying the mate retention tactics have also been indicated.

The results have shown that sex in a close relationship was used as a mate retention tactic by both women and men, and using sex as a mate retention tactic in a close relationship was positively associated with the sociosexual orientation. In the area of emotional skills, it has been shown that the moderator of the relation between jealousy and the mate retention tactics was the ability to suppress emotions and understand emotions.

Keywords: mate retention, jealousy, close relationship, emotional skills, sexual behaviors